Den anarkistiska verksamheten under revolutionstider

Förord till den elektroniska utgåvan

Detta verk har digitaliserats av SAC-Syndikalisterna och anpasats för Projekt Runeberg i augusti 2012 av Ralph E.

Den anarkistiska

verksamheten under

revolutionstider

AV

PETER KRAPOTKIN

PRIS 75 ORE

STOCKHOLM 1920

BOKFÖRLAGET BRAND

Den anarkistiska verksamheten under revolutionstider

Av

Peter Krapotkin

översättning från ryskan

STOCKHOLM 1920

BOKFÖRLAGET BRAND

OSCAR MALMBORGS BOKTRYCKERI

STOCKHOLM 1920.

I.

Att vilja slå ihjäl de borgerliga för att revolutionen skall segra är ett vanvett. Redan massan av dem tillåter det icke, ty utom de millioner borgerliga, som enligt våra nutida Fouquier-Tinville’rs påstående måste försvinna, finnas ytterligare de millioner av halvborgerliga arbetare, som skulle göra dem sällskap. Dessa önska ju i själva verket ingenting högre än att i sin tur förvandlas till borgerliga, och de skulle försöka bli det, om bourgeoisiens existens icke tillintetgjordes i sitt ursprung, utan endast till sina följder. Vad beträffar det organiserade och lagliga skräckväldet, så tjänar det i verkligheten endast till att smida bojor åt folket. Det dödar det individuella initiativet, som är revolutionens själ, det hamrar fast begreppet om en stark och mäktig regering, det bereder diktaturen för den, som lägger handen på revolutionsdomstolen och förstår att med slughet och försiktighet leda den i sitt partis intressen.

Såsom varande ett regeringsvapen, gagnar skräckväldet först och främst den styrande

klassens chefer och bereder jordmånen, så att den minst samvetsgranna av dem skall kunna tillvälla sig makten.

Robespierres skräckvälde *måste* nödvändigt leda till Talliens skräckvälde och detta till Bonapartes diktatur. Robespierre ledde till Napoleon.

För att besegra bourgeoisien erfordras något alldeles motsatt det, som utgör dess verkliga styrka, andra element än de, varmed den så bra lärt sig att regera. Därför måste vi först och främst taga reda på, vad som utgör dess styrka, och mot denna uppställa en annan högre kraft.

*

Vem har i själva verket gett de borgerliga tillåtelse att krossa alla revolutioner från och med femtonhundratalet? Att begagna sig av dem för att befästa och utvidga sitt herravälde på en solidare grundval än vördnad för religiösa vidskepelser eller adelns medfödda rätt?

Det är staten. Det är det oavlåtliga förökandet och utvidgandet av förpliktelserna för staten, som är byggd på en fastare grund än religion och arvsrätt, nämligen på lagen. Och så länge staten existerar, så länge lagen förblir helig i folkets ögon, så länge revolutionen arbetar på att bevara och utvidga statens och lagens rättigheter, skola de borgerliga vara övertygade om bevarandet av sin makt

och herraväldet över massorna. Lagstiftare, som inrätta en allsmäktig stat, — se där källan till bourgeoisins uppkomst, och denna samma allsmäktiga stat utgör i själva verket bourgeoisiens styrka. Med lagens och statens tillhjälp ha de borgerliga bemäktigat sig kapitalet och skapat sin makt. Med lagens och statens tillhjälp lova de att kurera de sjukdomar, som fräta samhället.

*

Så länge i själva verket ett lands alla angelägenheter äro lagda i händerna på några få, och dessa angelägenheter äro så hopplöst invecklade som nu för tiden, kunna de borgerliga sova lugnt. Det är ju de, som, följande de romerska traditionerna om den allsmäktiga stalen, skapat, utarbetat och organiserat denna mekanism, det är de, som uppehållit den under hela loppet av den samtida historien. De lära den vid sina universitet, de taga den till rättesnöre vid sina domstolar, de förevisa den i sina skolor, de sprida och bekräfta den genom sin press.

Deras sinne är så väl avpassat efter statens traditioner, att de icke ens avlägsna sig därifrån i sina framtidsdrömmar. Deras utopier bära dess prägel. De kunna icke hitta på något utanför den romerska statens

principer i fråga om samhällsbyggnaden. Om de träffa på inrättningar, som utvecklat sig utanför dessa begrepp, vare sig i böndernas eller

någon annan samhällsklass' liv, så tillintetgöra de dem, i stället för att taga reda på deras betydelse. På samma sätt fortsatte jakobinerna det förstörelseverk mot Frankrikes folkliga institutioner, som börjats av Turgot. Han upphävde de första byförsamlingarna, som funnos redan på hans tid, därför att han fann dem alltför bråkiga och illa organiserade. Jakobinerna fortsatte hans verk, — de upphävde den arvsgemenskap, som räddats undan den romerska rättens yxor, de riktade dödshugget mot gemensamhetsrätten till jorden, de utfärdade drakoniska lagar mot alla andra gemenskapsrättigheter och slogo ihjäl tusentals Vendée-bor i stället för att söka förstå deras folkliga inrättningar. Och då våra nutida jakobiner träffa på egendomsgemenskap och stamförbund bland kabylerna, föredraga de att låta sina domstolar upphäva dessa inrättningar hellre än att förändra sitt romerska och hierarkiska egendomsbegrepp. De engelska borgerliga ha gjort samma sak i Indien. Den dag då den stora franska revolutionen antog alla de romerska begreppen om en allsmäktig stat, präglade av den känslosamme Rousseau med de romerskt-katolska siraterna Jämlikhet och Broderskap, den dag då revolutionen till grundval för samhällsbyggnaden lade äganderätten och en vald regering, föll alltså arbetet med Frankrikes organisation och styrelse i enlighet med dessa principer på de borgerligas lott, ättlingar, som de voro, till sextonhundratalets "lagstiftare". Folket kunde ingenting längre göra däråt, ty dess skapande kraft riktades åt ett helt annat håll.

*

II.

Om olyckligtvis under en kommande revolution folket ännu en gång, icke förstår, att dess historiska uppgift är att tillintetgöra den av Justiniani kodex och påvarnas edikter skapade staten, om det ännu en gång låter förblinda sig av den romerska rättens idéer om staten och ägendomen — varpå socialistpolitikerna energiskt arbeta — då måste det ännu en gång överlämna arbetet med uppbyggandet av *denna* organisation åt dem, som äro dess verkliga historiska representanter, d. v. s. de borgerliga.

Om det icke förstår, att den sanna meningen med en folklig revolution är förstörandet av den oundvikligt hierarkiska staten för att i dess ställe sätta den fria sammanslutningen av individer och grupper, d. v. s. en fri och tillfällig federation — för var gång med något bestämt syftemål —; om det icke förstår, att det måste upphäva egendomen och förvärvsrätten, avskaffa några utvaldas herravälde för att i stället sätta den fria sammanslutningen av alla; om folket avstår från traditionerna om personlig frihet, frivilliga grupperingar och fria sammanslutningar, — traditioner, som varit kärnan i alla föregående folkrörelser och alla folkliga institutioner; om det avskuddar dessa traditioner och antar det katolska Roms i stället, så blir det ingenting för det att göra i en revolution. Det blir tvunget att överlämna alltsammans åt bourgeoisien och inskränka sig till att av denna utbedja sig några eftergifter.

Statsbegreppet är absolut främmande förfolket. Lyckligtvis begriper det ingenting utav det, vet icke, hur det skall användas. Det har förblivit folk, det är alltjämt genomträngt av den uppfattning, som kallas den *hävdvunna rätten*, — en uppfattning, grundad på tanken om ömsesidig rättvisa människorna emellan och på reella fakta, under det att statsrätten är grundad antingen på metafysiska begrepp eller på lögner eller på uttolkningar av ord, uppfunna i Rom eller Bysanz under perioder av söndring för att rättfärdiga exploaterandet och undertryckandet av de folkliga rättigheterna.

Folket har några gånger försökt tränga in i statssystemet, bemäktiga sig det och använda det. Men det har aldrig lyckats för dem.

Och det har slutat med, att det måst överlämna denna hierarkiens och lagarnas mekanism åt andra, — åt härskarna efter revolutionerna på femtonhundratalet, åt de borgerliga i England efter revolutionen på sextonhundratalet och i Frankrike på sjuttonhundratalet.

*

Bourgeoisien åter har fullständigt sammansmält med statsrätten. Det är just det, som utgör dess styrka. Det är just det, som ger den denna tankens enighet, som oupphörligt överraskar oss.

I själva verket kan Ferry förakta Clemenceau, Floguet, Freycinet eller Ferry göra uppkomplotter för att frånrycka en Grevy eller Carnot presidentskapet, påven och hans prästerskap hata tre av sina medbröder och rycka bort grunden under deras fötter, en boulangist likaså avsky både prästerskapet och påven, Ferry och Clemenceau. Men något, som är högre än dessa känslor av hat och avsky, förenar dem allesammans, från gatslinkan till den sötsliskige Carnot, från ministern till den obetydligaste läraren i en skola eller ett seminarium. Det är kulten av makten.

De kunna icke tänka sig samhället utan en stark och mäktig regering. Att leva utan centralisation, utan en hierarki, som sprider sina strålar från Paris eller Berlin till den simplaste lantpolisen och tvingar den minsta och uslaste lilla by att förfara enligt befallningarna från huvudstaden, är för dem detsamma som att samhället skall förgås. Om lagarna upphävas — dessa lagar som stiftats av BergetYtterlighetspartiet i revolutionskonvetet år 1792. i nationalförsamlingen och de kejserliga prinsarna — se de ingenting annat än mord, brand och gatuplundringar. I utplånandet av den av lagarna skyddade äganderätten se de ödelagda fält och förstörda städer. I förintandet av armén, som av sina chefer bragts till blind, djurisk underdånighet, se de landet i erövrares våld, och utan domare, vilka betraktas med samma vördnad som Kristi lekamen under medeltiden, befara de allas krig mot alla. Ministern och lantpolisen, påven och skolläraren äro alla fullständigt eniga i dessa punkter, och detta utgör också deras gemensamma styrka.

*De veta mycket väl, att stöld är en ständig företeelse i alla civila och militära ämbetsverk. Men "det betyder ingenting!" säga de, det är bara enstaka fall, och så länge ämbetsverken finnas kvar, löpa penningpungen och hemmet ingen fara.

De veta, att valen ske med tillhjälp av pengar, mat och dryck, och att i folkförsamlingen röster köpas med löften om platser, koncessioner och försnillning. Lika gott! — en lag, antagen av folkets representanter, betraktas av dem som helig. De skola kringgå den, de skola bryta mot den, om den hindrar dem, men lika fullt hålla eldiga tal om dess gudomliga betydelse.

Statsministern och ledarna för oppositionen kunna skälla ner varandra i folkförsamlingen, men när ordväxlingen är avslutad, visa de åter varandra den ömsesidiga aktningen, — de äro två chefer, två oundgängliga personer i staten. Och om i domstolssalen allmänna åklagaren och försvarsadvokaten över huvudet på den anklagade tillkasta varandra skymfliga tillmälen och kalla varandra i högtravande ordalag för lögnare och bedragare, så trycka de likväl varandras händer, när de slutat sina tal, och lyckönska varandra till den glänsande avslutningen på talet. Och detta är icke hyckleri och tom artighet. Innerst inne beundrar advokaten åklagaren och åklagaren advokaten, de se i varandra något högre än blotta personligheten, — två funktioner, två representanter för rättskipningen, regeringen, staten. Hela deras uppfostran har berett dem till att lära sig kuva sina mänskliga känslor under lagens formler. Aldrig

skall folket nå denna fullkomlighet, och det skulle göra väl i, om det aldrig ville försöka det heller.

*

En gemensam dyrkan, en gemensam kult förenar alla borgerliga, alla dem som sko sig på andra. Maktens representant och ledaren för den lagliga oppositionen, påven och den borgerliga ateisten dyrka alla en och samma gud, och denna maktens gud lever i de mest undangömda skrymslena av deras hjärna. Därför förbli de alltid förenade trots alla sina skiljaktigheter. Ledaren av staten skall skilja sig från ledaren av oppositionen och allmänna åklagaren från försvarsadvokaten den dag då oppositionsledaren tvivlar på parlamentsinrättningen eller då advokaten uppfattar domstolen nihilistiskt, d. v. s. bestrider dess existensrätt. Då och först då skola de skiljas åt. Men till dess förena de sig för att ägna sitt hat åt den, som undergräver statens herravälde och förstör vördnaden för makten. Mot honom äro de obevekliga.

Och om de borgerliga i hela Europa ådagalade ett sådant hat mot Pariserkommunens arbetare, så kom det sig därav, att de i dem sågo verkliga revolutionärer, beredda att kasta över bord staten, egendomen och den konstitutionella regeringen.

Det är klart, vilken styrka denna kult av den hierarkiska rätten skänker bourgeoisien.

Trots det att den är till tre fjärdedelar rutten, finns alltjämt kvar hos den en god fjärdedel av personer, som troget hålla fast vid statens fana. Flitigt verksamma oeh nitiska för saken, så väl i följd av sin vördnad för lagen som i följd av sin lystnad efter makten, arbeta de utan rast och ro på att befästa och sprida denna kult. En hel oöverskådlig litteratur, alla skolor utan undantag och hela pressen stå till deras förfogande, och isynnerhet i ungdomen arbeta de rastlöst, kämpande mot alla försök att rubba idén om en lagstadgad stat. Och då kampens timme slår, fylka de sig alla, svaga så väl som starka, tätt omkring denna fana. De veta, att de skola härska, så länge som denna fana svajar.

Det är också tydligt, hur vansinnigt det skulle vara att draga revolutionen in under denna fana och försöka föra folket emot dessa traditioner för att antaga samma herraväldets och exploateringens princip. Makten, det är *deras* fana, och så länge folket icke har en *annan* fana, som är uttrycket för dess kommunistiska, antilagliga och antistatliga — eller kort sagt antiromerska — strävanden, skall det alllid få en annan till härskare över sig.

Just härvidlag måste en revolutionär besitta tankens djärvhet. Han måste ha mod till en avgörande brytning med de romersk-katolska traditionerna, han måste ha dristigheten att säga till folket, att han själv byggt om samhället på den sanna rättvisans grundvalar, den rättvisa, som förstås av den hävdvunna folkrätten.

*

III.

Att tillintetgöra staten, — det är en revolutionärs uppgift, en som äger den tankens djärvhet, utan vilken inga revolutioner göras.

Häri har man emot sig alla bourgeoisiens traditioner. Men däremot har man för sig hela den mänskliga utvecklingen, som pålägger oss förpliktelsen att i detta historiska ögonblick frigöra sig från den grupperingsform, som kanske varit oundgänglig tack vare gångna tiders råhet, men som nu mera blivit fientlig mot framåtskridandet.

Och på samma gång skulle tillintetgörandet av staten förbli ett tomt ord, om de orsaker, som alstra fattigdomen, finge existera liksom förut. Liksom de mäktiges rikedom, liksom kapitalet och utsugningssystemet, så har också staten uppstått genom utarmandet av en del av samhället. Det har alltid erfordrats, att de ena skulle bringas till tiggarstaven i följd av utvandring, övervåld, pest eller svält, för att de andxa skulle bli rika och förvärva en makt, som kunde växa till och frodas genom att göra tillvaron för den stora massan allt mera osäker och otrygg.

Den politiska staten kan icke tillintetgöras, förr än själva orsakerna till massornas fattigdom och utarmande blivit undanröjda. Och härför se vi, — som vi redan många gånger upprepat — endast en möjlighet.

Först och främst måste man bereda alla en betryggad och sorgfri tillvaro och organisera sig i sammanslutningar så att allt som behövs för ett dylikt betryggande kan frambringas. Ioch med möjligheten av en verklig produktion är detta lätt fullgjort.

Vidare måste man upptaga vad som lämpar sig av hela den samtida ekonomiska utvecklingen, d. v. s. *taga samhället i dess helhet som något vilket frambringar rikedomar, utan möjlighet att fastställa den del som tillfaller var och en för frambringandet.* Man måste organisera sig i ett kommunistiskt samhälle, — icke för tillgodoseendet av en absolut rättvisa, utan därför att det blir omöjligt att bestämma individens andel i vad som icke längre ter sig som ett individuellt arbete.

Som man ser, är den uppgift, som föreligger vår tids revolutionärer, omätlig. Här är icke längre fråga om något blott negativt, — som till exempel, att upphäva livegenskapen eller påvens överhöghet.

Här gäller det en skapande verksamhet. Vi måste slå upp en ny sida i världshistorien, utarbeta en ny tingens ordning, — grundad icke på solidariteten inom en stam eller en by — eller stadsförsamling, utan på allas solidaritet och jämlikhet. Då försöken till en solidaritet, begränsad antingen av släktskapsband eller territoriala gränser eller hörandet till ett visst skrå eller klass, icke haft framgång, har det bragt oss att arbeta på uppbyggandet av ett samhälle, baserat på en helt annan idé än den, varpå medeltidens eller forntidens samhällen voro grundade.

*

Lösandet av uppgiften är för visso icke så enkelt, som man ofta föreställer sig. Bytaom innehavarna av makten och skicka var och en tillbaka till hans verkstad för att där åter sysselsätta sig med gårdagens arbete, sätta i omlopp arbetspoletter och utbyta dem mot varor, — dessa enkla lösningar äro otillräckliga. De skulle icke äga någon livskraft, därför att den verkliga produktionen är lika falsk i de syftemål, den fullföljer, som i de medel den använder.

Skapad för att vidmakthålla fattigdomen, förstår den icke att betrygga överflödet, och detta överflöd krävs av massorna, som insett sin produktiva styrka, numera gränslös tack vare den nutida konstens och teknikens framsteg. Organiserad i syfte all hålla massorna i ett tillstånd gränsande till armod, med svältens spöke alltid färdigt att tvinga människan att sälja sina krafter åt dem, som besitta jorden, kapitalet och den juridiska rätten, — hur kan en sålunda organiserad produktion ge människorna välstånd?

Utformade i syfle att vidmakthålla hierarkien mellan de arbetande, skapade för att exploatera bonden till förmån för industriarbetaren, kolgruvarbetaren till förmån för mekanikern, hantverkaren till förmån för konstnären och så vidare, samtidigt som de civiliserade länderna exploatera avlägsna trakter — hur skulle jordbruket och industrien, sådana som de äro nu för tiden, kunna betrygga jämlikheten?

Hela karaktären av jordbruket, industrien och arbetet i allmänhet måste undergå en fullständig förändring, i fall samhället skulle komma till den tanken, att jorden, maskinerna och fabrikerna måste göras till ett arbetsfälti syfte att ge samma välstånd åt alla. Innan vi "återvända till verkstaden efter revolutionen", som författarna till de socialistiskt politiska utopierna predika, måste vi taga reda på om verkstaden eller fabriken, som producerar fulländade verktyg för undervisningsändamål eller brottsligt övervåld, äger någon mening med sin tillvaro, om åkern bör styckas eller icke, ifall kulturen alltjämt är den samma, som den var bland barbarerna för femtonhundra år sedan, eller om den bör sträva att frambringa största möjliga mängd av de för människan oundgängliga produkterna.

Vi måste genomgå en hel reorganisationsperiod. Vi måste bringa revolutionen in i fabriken och ut på åkern, in i bondstugan och stadshuset, i jordbruksredskapen och de stora verkstädernas kraftmaskiner, i textilarbetargruppen och det allmänna ekonomiska arbetarförbundet, i varuutbytet och handeln, som också måste socialiseras, i konsumtionen och produktionen.

Dessutom är det nödvändigt att hela världen lever i denna reorganisationsperiod, att hela världen känner sig lugnare än den gjort förut.

*

Då invånarna i kommunerna på elvahundratalet beslöto att i de uppstående städerna grunda ett nytt samhälle, frigjort frånfeodalherren, började de med att avsluta en överenskommelse om alla invånarnas solidaritet. De upproriska kommunerna svuro att ömsesidigt understödja varandra, de avlade den så kallade kommunistiska "gemensamhetseden".

Just med en liknande överenskommelse måste den sociala revolutionen begynna. Överenskommelse om enighet i liv, men icke i död, — enighet, men icke ömsesidigt utrotande. Överenskommelse om solidaritet i betraktandet

av allt det förflutnas arv som gemensam egendom, överenskommelse om fördelning i enlighet med jämlikhetens principer av allt, som kan vara en hjälp att genomleva krisen, proviant och ammunition, bostäder och den samlade energien av verktyg och maskiner, kunskaper och krafter; överenskommelse om solidaritet i användningen av produkterna liksom i begagnandet av produktionsmedlen.

Starka i sitt förbund, började elvahundratalets borgare *redan i begynnelsen av sin kamp* mot feodalherren för att kunna existera under denna kamp och föra den till ett lyckligt slut, att organisera sitt samhälle i skrån och hantverk. Härigenom uppnådde de att kunna garantera ett visst välstånd åt stadsborgarna. På samma sätt kan revolutionen, då den känner sig stark tack vare överenskommelsen om solidaritet, som förenar samhället i ögonblick av glädje och sorg, seger och nederlag, och därigenom är fri från all fara, företaga det kolossala arbetet med reorganisationen av produktionen och varuutbytet. Om den vill ha livskraft, måste den avsluta denna överenskommelse.

Och i sin nya verksamhet, som skall bli ett skapande arbete, måste folkets massa förstoch främst räkna på sina egna krafter, på sitt eget initiativ och sitt organisatoriska geni, sin förmåga att bana nya vägar, ty hela den borgerliga uppfostran har gått åt alldeles motsatt riktning.

Detta är en oerhörd uppgift. Men det är icke genom att i förtid söka förminska den, som folket skall finna de nödvändiga krafterna för dess lösande. Tvärtom, det är genom att förstå hela dess storhet, genom att hämta inspiration ur själva svårigheterna, som folket skall finna den oundgängliga kraften till seger.

Mänsklighetens alla verkligt stora framstegsrörelser, folkens alla verkligt stora handlingar ha skapats på detta sätt, och i förståelsen av sin uppgifts storhet skall revolutionen finna kraft.

Måste då icke en revolutionär vara fullt medveten om den uppgift, som åligger honom, och icke tillsluta ögonen för dess svårigheter, utan se dem rakt i synen?

*

Med en sammansvärjning mot alla sina herrar, — en sammansvärjning i syfte att garantera allas frihet och betrygga ett visst välstånd för alla — framträdde elvahundratalets borgare. Med kravet att betrygga brödet och friheten för alla måste den sociala revolutionen framträda. På det att alla utan undantag må veta, att när revolutionen inträffar,

skall dess första tanke alltid vara att förse alla stadens eller landsbygdens invånare med mat, husrum och kläder, — och i denna enda detalj av den allmänna solidariteten skall revolutionen finna krafter, som föregående revolutioner saknat.

Men härför är det nödvändigt att avstå från alla bourgeoisiens gamla nationalekonomiska villfarelser. Man måste för alltid göra slut på ersättningssystemet i alla dess upptänkliga former och betrakta samhället som ett enda stort helt, organiserat för uppnåendet av största möjliga produktivitet med minsta möjliga förspillan av mänskliga krafter. Man måste vänja sig vid att betrakta den personliga ersättningen för en tjänst som något omöjligt, som ett misslyckat försök från det förflutna och som ett hinder för framtiden, i fall det ännu skulle förekomma.

Och det är nödvändigt att icke blott i principen, utan också i den praktiska tillämpningen avstå från maktprincipen, från den funktionskoncentrering, som utgör kärnan i det nuvarande samhället.

När det gäller en sådan uppgift, skulle det vara mycket sorgligt, om de revolutionära arbetarna bedrogo sig rörande dess omfång och icke försökte göra sig reda för, på vad sätt de hoppas lösa den.

*

IV.

Bourgeoisien ter sig så stark icke blott därför, att den råder över rikedomen, utan huvudsakligast därför *att den*

begagnat sig av den lediga tid, som rikedomen skänkt den, för att studera konsten att regera och utarbeta en vetenskap som tjänar till att rättfärdiga makten. Den vet, vad den vill, den vet vad som är erforderligt för att bevara dess ideal av samhället, och så länge den som arbetar *icke vet,* vad han behöver, och hur han skall uppnå detta, måste han förbli slav under den som *vet!*

Det vore visserligen tokigt att i fantasien söka utarbeta samhället sådant det måste framgå ur en revolution. Det vore meningslöst och olämpligt att på förhand gräla om medlen att avhjälpa det eller det behovet i ett blivande samhälle eller om sättet att organisera den eller den detaljen av det folkliga livet. De romaner, vi dikta om framtiden, äro endast avsedda att ge form åt våra önskningar, bevisa möjligheten av att ett samhälle kan existera utan herre, låta oss se att idealet *kan* förverkligas, utan att stöta emot oöverstigliga hinder. En roman är en roman. Men det finns alltid vissa stora drag, varom man måste vara ense för att kunna skapa vad det vara må.

1789 års borgerliga visste mycket väl, att det skulle vara fåfängt att gräla om detaljerna i den parlamentariska styrelse, varom de drömde, men de voro ense om två väsentliga punkter, — de ville ha en stark regering och denna regering måste vara representativ. Och

icke nog därmed, utan den måste vara centraliserad, genom att i landsorten ha organer med en hel hierarki av ämbetsmän och en hel rad av småstyrelser i vissa utvalda municipalområden. Men den måste också vara byggd på två olika grenar, — den lagstiftande makten och den verkställande makten. Det som de kallade "rättskipningen" måste vara oberoende av den verkställande makten och i viss grad också av den lagstiftande.

I den ekonomiska frågan voro de ense om två väsentliga punkter. I deras samhällsideal stod den enskilda ägendomen utanför alla tvister, och "stämmornas frihet" proklamerades som organisationens grundprincip. Och de bästa av dem trodde i själva verket, att den principen verkligen skulle pånyttföda samhället och visa sig vara en källa till rikedom för alla.

Genom att mera egna sig åt detaljerna än förbli fasta i dessa väsentliga punkter kunde de på ett eller två år helt och hållet reorganisera Frankrike i enlighet med sitt ideal och ge det ett valv av borgerliga lagar — sedermera usurperade av Napoleon — lagar som under loppet av 1800-talet kopierades av den europeiska bourgeoisien, när den kom till makten.

De arbetade härpå med häpnadsväckande enighet. Och om sedermera våldsamma strider uppstodo i Konventet, så kom sig detta därav, att folket, när det såg sig bedraget i sina förhoppningar, framträdde med nya fordringar, vilka icke förstodos av dess ledare, eller av att några av dem förgäves bemödade sig att förlika sig med den borgerliga revolutionen.

De borgerliga visste, vad de ville, de hade länge tänkt på det. Under loppet av långa år hade de utkläckt ett styrelseideal, och då folket reste sig, tvungo de det att arbeta på förverkligandet av deras ideal, genom att i vissa punkter göra några sekundära eftergifter åt det, som t. ex. upphävandet av feodalrättigheterna eller jämlikheten inför lagenJfr: "Den stora franska revolutionen" av Peter Krapotkin.

*

Utan att gräva ner sig i detaljer utstakade de borgerliga långt före revolutionen en allmän verksamhetslinje för framtiden. Kunna vi säga det samma om de arbetande klasserna?

Tyvärr nej. I hela den samtida socialismen och förnämligast i dess moderata del se vi en tydlig tendens att icke fördjupa principerna för det samhälle, som skall segra genom revolutionen. Det är lätt begripligt. För de moderata socialisterna är ett revolutionärt tal det samma som att kompromettera sig, och de förutse, att om de för arbetarna skulle skissera en enkel plan av pallitativa reformer, skulle de förlora sina varmaste anhängare. De föredraga också att föraktfullt bemöta den, som talar om det blivande samhället eller försöker att klargöra revolutionens verksamhet. "Det få vi se sedan, vi skola utvälja de bästa, och de skola göra allt på bästa sätt!" Så lyder deras svar.

Vad beträffar anarkisterna, så inverkar fruktan för att se sig splittade i frågan om det framtida samhället och

paralyserade i sin revolutionära strävan på dem i samma riktning. Bland arbetarna föredrar man vanligen att skjuta undan alla tvistefrågor, som — alldeles oriktigt — kallas teoretiska, och man glömmer, att man kanske om några år skall nödgas uttala sin mening i alla frågor rörande samhällets organisation, från bageriernas och skolornas verksamhet till landets försvar, — och då skall man icke ha för sig mönstret av den engelska revolutionen, ur vilken girondisterna i förra århundradet hämtade sina ingivelser.

*

I de revolutionära kretsarna är det mycket vanligt att betrakta revolutionen som en stor fest, under vilken allt av sig självt skall ordnas på bästa sätt. Men den dag då alla gamla inrättningar skola upphävas, den dag då hela detta ofantliga maskineri, som väl eller illa tillfredställer det stora flertalets dagliga behov, upphör att arbeta, då blir det nödvändigt, att folket självt åtar sig att reorganisera det förstörda maskineriet.

Lamartine och Ledru-Rollin tillbrakte tjugufyra timmar med förfärdigandet av dekret, kopierande efter gamla republikanska mönster, som de för länge sedan lärt sig utantill. Men vad sade dessa dekret? — De upprepade

endast högtravande fraser, som under årens lopp dryftats i de republikanska församlingarna och klubbarna, och dessa dekret rörde ingenting av vad som utgör kärnan i nationens dagliga liv. Ty 1858 års provisoriska regering behövde varken egendomen eller ersättningssystemet eller utsugningssystemet, den inskränkte sig endast till mer eller mindre högljudda fraser och utfärdade befallningar, med ett ord, gjorde allt, som dagligen göres i statens verk. Det behövdes endast att ändra fraseologien. Och likväl tog detta enda arbete alla deras krafter i beslag.

För oss, revolutionärer, som förstå, att folket framför allt måste existera och ge mat åt sina barn, blir uppgiften svårare. Finns det tillräckligt med mjöl? Och kommer det också till bagerierna? Hur skall man ordna, så att icke tillförseln av kött oeh grönsaker upphör? Har alla husrum och bostad? Är det icke brist på kläder? o. s. v. Det är sådant som vi måste tänka på.

Allt detta kräver ett oerhört arbete, ett strängt arbete i ordets fulla betydelse av dem, för vilka revolutionens framgång är dyrbar. “Andra ligga i feber under åtta dagar eller på sin höjd sex veckor,“ skriver en gammal konventsledamot i sina memoarer, “men vi ha gått i feber under fyra år utan uppehåll.”

Och förtärd av denna feber, måste revolutionären arbeta, omringad av fientligheter och hinder.

Han måste verka och handla. Men hur kunna handla, om han icke sedan långt tillbaka vet, av vilka idéer han bör låta leda sig, och vilka de förnämsta organisationsdrag äro,

som motsvara folkets spörsmål, dess vittsvävande önskningar, och dess obeslutsamma vilja?

Och så vågar man ändå säga, att allt detta är onödigt, att det nog ordnar sig av sig självt! De borgerliga, som äro klokare, studera redan de medel, varmed de skola kuva revolutionen, hur de skola lura den, på vilken väg de skola locka in den, så att den får svindel. De studera icke endast medlen att med vapenmakt undertrycka folkresningar på landsbygden och i städerna, utan de studera också, hur de skola leda revolutionen genom att göra den lämpliga inbillade eftergifter, utså split mellan revolutionärerna och först och främst locka in dem på den väg, där revolutionen oundvikligt måste fastna i dyn av egennyttiga intressen och småaktiga inbördes tvister.

Ja, revolutionen skall bli en fest, om den arbetar på allas frigörelse, men för att denna frigörelse skall bli verklighet, måste revolutionären ådagalägga en dristighet i tanke, energi i handling, säkerhet i omdöme och uthållighet i arbete, vartill folket sällan visat sig i stånd under föregående revolutioner, men varom redan föregångsmännen börjat drömma under Pariskomunens sista dagar och sedan av och till under de senaste tjugo åren.

*

V.

Men varifrån taga denna dristighet i tanken och energi i arbetet, om de icke finnes hos folket? skall man säga oss. “Medge ni icke själva, att om folket också icke lider brist på offensiv kraft, så ha däremot tankedristigheten och den strängt följdriktiga organisationsförmågan alltför ofta lämnat det i sticket?”

Vi medge det fullkomligt. Men vi ha heller icke glömt den förmåga av initiativ, som under revolutionära rörelser plägar framträda hos litet var. Och just om detta initiativ vilja vi nu till avslutning säga några ord. Initiativet, vars och ens fria initiativ och möjligheten för var och en att under en folkresning tvinga detta att bli uppskattat, är vad som gett en oövervinnerlig styrka åt revolutionerna. Statshistorierna tala föga eller icke därom. Men det är brist på denna styrka vi räkna, för att taga itu med och fullborda den sociala revolutionens stora verk.

Om forna revolutioner uträttat någonting, så är det uteslutande tack vare initiativets män och kvinnor, dessa okända, som framträdde ur hopen och icke fruktade att inför sina bröder och systrar taga på sig ansvaret för handlingar, vilka föreföllo de fega som en dåraktig dristighst.

Den stora massan besluter sig med svårighet att företaga något, som icke haft prejudikat förr i tiden. Härom kan man dagligen övertyga sig. Om trögheten vid varje steg betäcker oss med mögel, så är det endast därför att människorna sakna initiativ, som skulle sopa undan alla traditioner från det

förflutna och dristigt ila del okända till mötes. Men om endast tanken födes i hjärnan, fastän ännu oklar, dunkel och oförmögen att omsätta sig i handling, och så initiativets män uppträda och taga itu med arbetet, skola de andra oförtövat följa efter, så framt arbetet blott motsvarar de allmänna strävandena. Och om de också skulle draga sig tillbaka, överväldigade av trötthet, skall det en gång började verket fortsättas av tusen efterföljare, om vilkas tillvaro ingen ens vågade drömma. Det är hela det mänskliga livets historia, en historia, som var och en kan bevisa genom sina egna ögons vittnesbörd och sina egna erfarenheter. Endast de, som ej velat gå mänsklighetens önskningar och behov till mötes, ha blivit förbannade och övergivna av sina samtida.

Olyckligtvis påträffas initiativkraftiga människor ytterst sällan i det alldagliga livet. Men under revolutionstider framträda de, och det är just de som, egentligen talat, utföra det bestående revolutionsarbetet.

Till dem står vårt hopp och vår tillförsikt i den kommande revolutionen. Om de blott ha en riktig och vidsynt blick på framtiden, om de blott äga tankens djärvhet och icke sträva att återuppväcka det förflutna och dödsdömda, om de blott äro inspirerade av ett högt ideal, skola vi följa dem. Aldrig, icke under någon tidrymd av sin tillvaro har mänskligheten kännt större behov av en stor ingivelse än i detta ögonblick, då vi genomlevat ett helt sekel, fullt av borgerlig upplösning och ruttenhet.

*

Men för att de skola kunna framträda, erfordras ett förberedande arbete. Det är nödvändigt, att de nya tankar, som beteckna en ny början i civilisationens historia, bli kända före revolutionen, att de bli flitigt spridda bland massorna i syfte att underställas praktiska sinnens kritik och till viss grad experimentell prövning. Det är nödvändigt, att de tankar som fötts före revolutionen, bli spridda tillräckligt mycket för att ett visst antal sinnen hinna vänja sig vid dem. Orden “anarkism“, “avskaffandet av staten“, “arbetargruppernas och kommunernas fria överenskommelse“, “kommunistiska kommuner” måste bli kända, så kända att intelligensminoriteten kan bemöda sig att fördjupa dem.

Då skola också sådana som den kommande revolutionens Chalier, Jacques Roux eller d’Ouivier bli förstådda av massorna, vilka, sedan den första häpnaden gått över, i dessa ord skola finna uttrycket för sina egna strävanden.

Nå, men avunden mellan de förtryckta själva? Ha ni icke ofta märkt, att avunden är den värsta stötestenen demokraterna emellan? Att om arbetarna också alltför tåligt finna sig i sin arbetsgivares översitteri, så se de med avundsjuka blickar den kamrat, som skaffar sig ett personligt inflytande i fabriken? — Vi vilja icke bestrida detta, vi vilja icke krypa bakom det för övrigt fullt riktiga argumentet, att avunden alltid födes av vetskapen, att en kamrat, så fort han en gång fått inflytande, använder det till att förråda sina vänner från i går, och att enda sättet att paralysera så väl avunden som förräderiet skulle vara att beröva denne kamrat varje

möjlighet att föröka sin makt, varje möjlighet att göra sig till herre.

Allt detta är riktigt, men det är icke nog med det. Då vi med vår statsuppfostran se ett växande inflytande, tänka vi endast på, hur vi skola omintetgöra det, och vi glömma, att det finns ett ännu kraftigare medel att paralysera skadliga inflytelser eller inflytelser, som kunna bli skadliga, — att å vår sida handla förnuftigare och bättre.

I ett slavsamhälle är detla medel omöjligt, och vi, slavsamhällets barn, tänka icke därpå. Om en kung blir outhärdlig, finns det ju icke något annat sätt att bli av med honom, än att slå ihjäl honom. Om en minister går i vägen för oss, vad skall man göra annat än söka en annan, som kan taga hans plats? Och om en av “folkets representanter“ inger oss motvilja, söka vi en annan, som kan upptaga konkurrensen med honom. Så går det alltid till. Men är väl detta klokt?

Vad kunde i själva verket Konventets medlemmar göra med en kung, som icke ville avstå sina rättigheter åt dem, annat än giljotinera honom? Och vad kunde Bergets anhängare göra med girondisterna, som voro beklädda med samma rättigheter, annat än i deras tur också skicka dem till schavoiten? Och detta förhållande har alltjämt förblivit det samma ända till våra dagar. Men icke desto mindre är det enda verksamma medlet att paralysera ett skadligt inflytande, att *taga på sig initiativet för vad som skall göras och leda detta i en bättre riktning*.

Även då vi höra talas om revolutionärer, som bli hänförda vid tanken på, hur manskall sticka ihjäl eller skjuta ner någon ämbetsman, som under revolutionstid kan tillvälla sig makten, gripas vi av skräck vid tanken att uppriktiga revolutionärers krafter skola ödas bort i en kamp, som i verkligheten endast kan bli en kamp för eller emot människor i guldbroderade uniformer. Att förklara dem krig, är det samma som att erkänna nödvändigheten av att ha andra personer, klädda i samma slags uniformer.

I Paris år 1871 hade man redan en dunkel aning om ett bättre sätt att gå till väga. Revolutionärerna av folket tycktes förstå, att “Kommunens råd“ måste betraktas som en blott yttre prydnad, en tribut erlagd åt det förflutnas traditioner, att folket icke blott icke borde avväpnas, utan att det också vid sidan av Rådet borde behålla *sin inre organisation, sina förbundsgrupper*, och att från dessa grupper och icke från Hôtel de VilleStadshuset. borde utgå alla nödvändiga åtgärder för tryggandet av revolutionens seger.

Anspråkslösheten hos de fackliga revolutionärerna, understödd av de vid denna tid ännu mycket starka maktfördomarna, hindrade tyvärr dessa förbundsgrupper att göra sig fullständigt oberoende av Rådet och handla så, som om det icke alls funnits till, för att öppna en ny era i den sociala utvecklingen.

*Vi skola icke undgå ett återupprepande av dessa försök med en revolutionär stat även under den kommande revolutionen. Men vi skola åtminstone veta, att det verksammaste medlet att förstöra dess auktoritet icke skall vara en statsvälvning, som återför makten i en annan form, ledande till diktaturen. Det enda verksamma sättet skulle vara att ge folket en kraft, som gjorde sig gällande i dess verksamhet, i dess revolutionära organisationsarbete, som det skulle fullgöra i trots av regeringen, hur den än månde kallas, och genom att ständigt stegra sitt revolutionära initiativ, sin revolutionära hänförelse, och sitt uppbyggande och nedrivande arbete. Under den stora revolutionen 1789—1794 togo sig sektionerna i Paris och de andra större städerna samt de revolutionära förvaltningarna i småstäderna för att, med förbigående av Konventet och provinsorganen för revolutionsregeringen göra utkast till en rekonstruktion av den *ekonomiska* ställningen och samhällets *fria samtycke*. Detta är numera bevisat genom offentliggjorda dokument, rörande dessa föga kända revolutionsorgans — sektioners och föreningars — verksamhet.

Över ett folk, som förstår att själv, i hela samhällets intresse, organisera användandet av rikedomarna och deras produktion, kan ingen längre härska. Ett folk, som självt utgör landets beväpnade styrka, och som förstår att ge sammanhållning och enhet i handling åt de beväpnade medborgarna, kan ingen befalla. Ett folk, som självt förstår att bygga sina järnvägar, sina flottor, sina skolor, kaningen regera över. Och slutligen, ett folk som kan organisera sina skiljedomstolar för lösandet av smärre tvister, och vilka var och en kan betrakta som möjligheten att hindra en skurk från att lura den svage, utan att avvakta polisens inblandning, — ett sådant folk skall varken behöva polis eller domare eller fångvaktare.

I forna revolutioner åtog sig folket förstörelsearbetet, men vad återuppbyggandet beträffade, så överlämnades det åt de borgerliga. “I ären bättre än vi förfarna i konsten att regera, kommen därför till vår hjälp, I herrar. Organiseren oss, befall oss att arbeta, så att vi icke svälta ihjäl, hindra oss från att förgöra varandra, straffa och belöna oss enligt de lagar, som I stiftat för oss enfaldige!“ Och vi veta, hur de utvalde begagnat sig av inbjudningen.

Den uppgift, som föreligger folket i den blivande resningen, innefattar alltså de funktioner, som det förr överlämnat åt de borgerliga. Den består i att *skapa*, — organisera, genom att förstöra och bygga för att riva ner.

Och med hänsyn till detta återuppbyggande är tiden nu inne att sluta sig samman för att bli i stånd att oförtövat taga itu med arbetet, — studera de *misstag*, som begåtts av föregående revolutioner, liksom deras goda sidor, undersöka vad de gjort för att betrygga brödet för alla, för produktionen av rikedomarna och varuutbytet och först och främst för jämnlikheten i rättigheter, utan vilken varken rättvisa eller broderskap kan finnas. Och slutligen att på broderligt vis söka utvägaratt undvika dessa misstag eller att åtminstone förminska dem så myckel som möjligt.

För att fullgöra denna uppgift skall folkrevolutionen ha behov av alla behjärtade människors fulla initiativ, av hela deras tankedristighet, frigjord från det förflutnas mardrömmar, av hela deras energi, hela deras klokhet, och likaså måste den akta sig för att paralysera de mest beslutsammas initiativ. Den måste helt enkelt fördubbla deras initiativ, då det saknas hos andra, då det försvagas eller tar en felaktig riktning. Dristighet i tanken och först och främst ett fullt och klart medvetande om vad man vill, icke blott i allmänna teorier, utan också i deras tillämpning på det dagliga livet, den skapande kraften, som spirar upp hos själva folket allt efter som förnekandet av makten växer och slutligen det allmänna initiativet i återuppbyggelseverket, — det är, vad som skall skänka revolutionen den kraft, den måste besitta för att segra.

Det är just dessa krafter som den aktiva anarkistiska propagandan lika väl som den anarkistiska filosofien söker utveckla. Mot disciplinen — detta de styrandes räddningsankare — uppställa de den fria tanken och allas och en vars fulla initiativ. Mot de ömkliga idéerna om småreformer, som proklameras av de borgerliga partierna, ställa de den stora och fria revolutionstanken, som ensam kan ge den nödvändiga inspirationen. Och till dem, som vilja, att folket skall inskränka sig till ett mot de styrande lössläppt hundkoppel, säga vi: “Folkets andel i revolutionen måste vara *positiv* och på samma gång *destruktiv*. Ty endast det allena kan åstadkomma *samhällets reorganisation* på grundvalen av allas *jämnlikhet och frihet.* Att lägga denna uppgift på andra, vore det samma som att förråda själva revolutionens grundtanke”.

[Handskriven notis:

”Färdigläst 19/12 -89

Ngt substanslös och tråkig. Översättningen är dessutom ganska stelbent”]